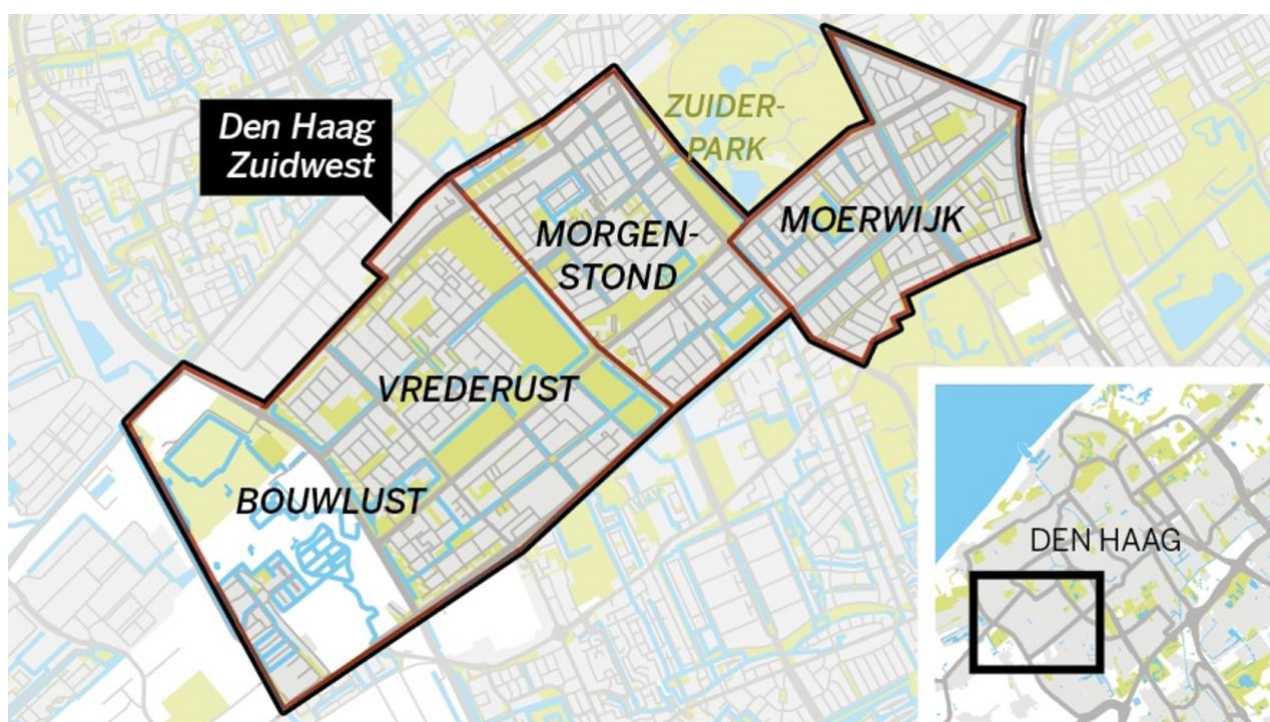




Universiteit
Leiden

DE INVLOED VAN PARTICIPATIEINSTRUMENTEN OP DE PARTICIPATIEBEREIDHEID VAN JONGEREN IN ZUIDWEST DEN HAAG



A.J. Knottenbelt (Abe), 230110.

Universiteit Leiden, Faculteit Governance and Global Affairs.

Begeleidster: Dr. C.J.A. van Eijk & Dr. P. van der Bekerom.

Bestuurskunde (BBO), bachelor scriptie.

Woorden: 8.706.

Datum: 12-04-2026.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	5
2. Theoretisch kader.....	8
2.1. Conceptualisatie van de kernconcepten	8
2.1.1. Jongerenparticipatie.....	8
2.1.2. Participatiebereidheid.....	9
2.1.3. Participatie instrumenten.....	10
2.2. Bestaande verklaringen voor participatie	12
2.3. Literatuurlacune	12
2.4. Aansluiting van participatie instrumenten	13
2.5. Theoretische relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid	14
2.5.1. Inleiding: participatieprocessen als verklaring voor participatiebereidheid.....	14
2.5.2. Toegankelijkheid van participatieprocessen.....	15
2.5.3. Ervaren invloed op besluitvorming.....	16
2.5.4. Aansluiting bij de leefwereld van jongeren.....	18
2.6. Conceptueel model	19
3. Methodologisch kader.....	20
3.1. Onderzoeksbenadering en onderzoeksontwerp	20
3.2. Onderzoekscontext en onderzoekseenheid	21
3.3. Dataverzamelmethode	23
3.4. Operationalisatie	25
3.5. Data-analyse	29
3.6. Betrouwbaarheid en validiteit	30
4. Analyse en resultaten.....	32
4.1. Participatiebereidheid	33
4.2. Toegankelijkheid	34
4.3. Ervaren invloed	35
4.4. Aansluiting bij de leefwereld van jongeren	37
4.5. Samenhang tussen de verklarende factoren	39
5. Conclusie.....	40
5.1. Terugkoppeling theorie en verwachtingen	41
5.2. Methodologische reflectie en vervolgonderzoek	42
5.3. Aanbevelingen	43
6. Referentielijst.....	45

7.	Bijlagen.....	50
7.1.	<i>Themalijst en vragen – focusgroep deelnemers.....</i>	50
7.2.	<i>Themalijst en interviewvragen - participerende jongeren.....</i>	52
7.3.	<i>Themalijst en interviewvragen – gemeente (vormgevers participatie-instrumenten).....</i>	53
7.4.	<i>Themalijst en vragen - informele gesprekken niet participerende jongeren.....</i>	55
7.5.	<i>Codetabel.....</i>	57

Samenvatting

Dit onderzoek analyseert hoe de vormgeving van lokale participatie-instrumenten invloed heeft op de participatiebereidheid van jongeren van 16 tot 24 jaar in Den Haag Zuidwest. Jongerenparticipatie is belangrijk voor democratische betrokkenheid en beleid dat aansluit bij de leefwereld van jongeren, maar juist jongeren in kwetsbare stedelijke contexten blijven in formele participatieprocessen vaak buiten beeld. Daarom verschuift dit onderzoek de aandacht van de vraag waarom jongeren zelf wel of niet participeren naar de vraag hoe participatie-instrumenten zijn ingericht.

Centraal staan lokale participatievormen zoals de jeugdraad, buurthuisactiviteiten en wijkgerichte projecten waarin jongeren kunnen meepraten, meedenken of bijdragen aan hun leefomgeving. Vanuit het theoretisch kader worden drie verklarende factoren onderzocht: toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld. Op basis van een kwalitatieve *case study* met een focusgroep, informele gesprekken, diepte-interviews en een professioneel interview wordt geanalyseerd hoe deelnemende en niet-deelnemende jongeren deze factoren ervaren. De analyse laat zien dat participatiebereidheid vooral ontstaat wanneer jongeren participatie kunnen vinden en begrijpen, hun inbreng serieus wordt genomen en participatie herkenbaar, relevant en praktisch haalbaar is.

1. Inleiding

Jongerenparticipatie wordt steeds vaker gezien als een belangrijk onderdeel van democratische besluitvorming en lokaal beleid. Door jongeren te betrekken bij maatschappelijke vraagstukken krijgen zij de mogelijkheid om hun stem te laten horen en hun rol binnen de democratie te ontwikkelen (*Yates & Youniss, 1996; Balsano, 2005*). Daarnaast kan het betrekken van jongeren bij besluitvorming bijdragen aan beleid dat beter aansluit bij hun leefwereld en ervaringen (*Zeldin, 2004*). Tegelijkertijd laten verschillende studies zien dat jongeren in formele participatieprocessen vaak ondervertegenwoordigd zijn (*Kleistra & Walraven, 2014*). Vooral jongeren uit sociaaleconomisch kwetsbare posities of met een migratieachtergrond nemen minder vaak deel aan bestaande participatieprocessen (*Verba et al., 1995; Schmeets, 2018; Snel et al., 2018*). Hierdoor bestaat het risico dat juist de perspectieven van jongeren die het sterkst geraakt worden door beleid minder zichtbaar blijven in besluitvormingsprocessen, wat de representativiteit van participatie kan beperken (*Michels, 2011*).

Hoewel in de literatuur veel onderzoek is gedaan naar de verschillen in politieke en maatschappelijke participatie, worden deze verschillen vaak verklaard vanuit kenmerken van individuen zelf, zoals sociaaleconomische positie, opleidingsniveau en beschikbare middelen (*Verba et al., 1995; Rainsford, 2020*). Vanuit deze benadering wordt participatie voornamelijk begrepen als een uitkomst van individuele hulpbronnen en toegang tot institutionele netwerken.

Tegelijkertijd wijzen verschillende auteurs er op dat participatie niet alleen afhankelijk is van kenmerken van burgers, maar ook van de manier waarop participatieprocessen worden ingericht en aangeboden (*Kara, 2007; Wong et al., 2010*). Dit onderzoek richt zich op die participatieprocessen en de instrumenten die daarvoor worden gebruikt. In dat verband worden onder participatie-instrumenten verstaan de concrete lokale vormen waarin jongeren kunnen meepraten, meedenken of bijdragen aan hun wijk.

Meer specifiek richt het onderzoek zich op de jeugdraad in Den Haag Zuidwest, op buurtgerichte projecten en activiteiten waarbij jongeren via buurthuizen, jongerenwerk en gemeentelijke programma's worden betrokken bij thema's in hun leefomgeving. De deelnemende jongeren in dit onderzoek spreken vanuit hun ervaring met deze participatie-instrumenten; de niet-deelnemende jongeren reflecteren op hun bekendheid met en verwachtingen van dergelijke lokale participatievormen.

Wanneer participatievormen sterk formeel zijn georganiseerd en jongeren onvoldoende bereiken of weinig ruimte bieden voor daadwerkelijke invloed, kunnen zij minder goed aansluiten bij de leefwereld en verwachtingen van jongeren (*Matthews, 2020*). De vormgeving van deze instrumenten beïnvloedt dus of jongeren daadwerkelijk deelnemen en kan zo bijdragen aan verschillen in betrokkenheid tussen jongeren. Desondanks is er in de literatuur relatief weinig aandacht voor de vraag of de inrichting van dergelijke instrumenten invloed heeft op de bereidheid van jongeren om daadwerkelijk deel te nemen.

Deze vraag is met name ook relevant in stedelijke gebieden waar sociale en economische achterstanden samenkomen, zoals Den Haag Zuidwest. Dit gebied bestaat uit de wijken Moerwijk, Morgenstond, Bouwlust en Vrederust en maakt deel uit van het Nationaal Programma Zuidwest, een langjarige aanpak die gericht is op het verbeteren van kansen voor bewoners op het gebied van onderwijs, werk, gezondheid en veiligheid (*Gemeente Den Haag, 2024; Nationaal Programma Zuidwest, 2023*). Om die reden is Den Haag Zuid West als onderzoeksgebied gekozen.

Binnen deze langjarige aanpak wordt het betrekken van jongeren bij hun leefomgeving gezien als een belangrijke manier om hun perspectief te versterken en hun betrokkenheid bij maatschappelijke vraagstukken te vergroten (*Steketee et al., 2005; Michels, 2011*). Tegelijkertijd blijkt dat participatie-instrumenten jongeren niet altijd even goed bereiken. Zo beschikt op dit moment bijvoorbeeld alleen de wijk Moerwijk over een georganiseerde jeugdraad (*Jeugdraad Moerwijk, 2024*). Dit maakt Den Haag Zuidwest een relevante

context om te onderzoeken hoe jongeren participatie-initiatieven in hun wijk ervaren en of de manier waarop participatie wordt georganiseerd aansluit bij hun dagelijkse leefwereld en verwachtingen.

Dit onderzoek richt zich daarom op de vraag of de manier waarop jongerenparticipatie wordt vormgegeven aansluit bij de behoeften en verwachtingen van jongeren zelf. Daarbij ligt de focus op jongeren uit groepen die in participatieprocessen vaak minder zichtbaar zijn, zoals jongeren uit sociaaleconomisch kwetsbare posities of met een migratieachtergrond. Het doel van dit onderzoek is om beter te begrijpen hoe de vormgeving van participatie-instrumenten samenhangt met de bereidheid van jongeren om deel te nemen.

De centrale onderzoeksvraag luidt daarom:

Hoe heeft de aansluiting van het participatie-instrument bij de behoeften van jongeren (16-24 jaar) invloed op hun participatiebereidheid?

Om deze vraag te beantwoorden wordt gebruikgemaakt van kwalitatieve interviews met jongeren in Den Haag Zuidwest, en waar relevant met betrokken professionals. Door te kijken naar hun ervaringen met en verwachtingen van participatieprocessen wordt inzicht verkregen in de manier waarop participatie-instrumenten worden ervaren en welke factoren mogelijk invloed hebben op de bereidheid van jongeren om deel te nemen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader van het onderzoek uiteengezet. Allereerst worden de centrale concepten gedefinieerd, waaronder jongerenparticipatie, participatiebereidheid en participatie-instrumenten. Vervolgens wordt ingegaan op bestaande verklaringen voor participatie en wordt de literatuurlacune geïdentificeerd. Op basis hiervan wordt een theoretisch model ontwikkeld waarin de relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid wordt verklaard aan de hand van drie verklarende factoren: toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld van jongeren. Het hoofdstuk sluit af met een conceptueel model waarin deze relaties schematisch worden weergegeven.

2.1. *Conceptualisatie van de kernconcepten*

2.1.1. *Jongerenparticipatie*

Jongerenparticipatie wordt in de literatuur doorgaans begrepen als de betrokkenheid van jongeren bij processen en beslissingen die betrekking hebben op hun leefomgeving en belangen (*Checkoway, 2011*). Binnen onderzoek naar burgerparticipatie wordt jongerenparticipatie vaak geplaatst binnen bredere discussies over *civic engagement*, waarbij burgers deelnemen aan maatschappelijke en politieke activiteiten binnen hun gemeenschap (*Flanagan & Levine, 2010*). Vanuit dit perspectief wordt jongerenparticipatie gezien als een vorm van maatschappelijke betrokkenheid waarin jongeren de mogelijkheid hebben om hun perspectieven, ervaringen en ideeën in te brengen in vraagstukken die hun dagelijks leven raken (*Zeldin et al., 2000*).

In de literatuur wordt daarnaast benadrukt dat participatie verschillende vormen kan aannemen en kan verschillen in de mate waarin deelnemers daadwerkelijk invloed hebben op besluitvorming. Jongeren kunnen bijvoorbeeld worden geraadpleegd over beleidsvraagstukken, advies geven aan beleidsmakers of betrokken zijn bij meer

structurele participatieprocessen waarin zij meedenken over oplossingen voor maatschappelijke problemen (*Fung, 2006; Wong et al., 2010*). Jongerenparticipatie kan daarmee variëren van jongeren die hun mening geven tot situaties waarin zij actief bijdragen aan beleidsontwikkeling of besluitvorming.

Omdat participatie verschillende vormen kan aannemen, is het voor onderzoek van belang om duidelijk af te bakenen welke vorm van participatie centraal staat.

In dit onderzoek wordt jongerenparticipatie opgevat als:

De betrokkenheid van jongeren bij lokale beleids- en participatieprocessen waarin zij hun perspectieven, ervaringen en ideeën kunnen inbrengen over vraagstukken die hun leefomgeving raken.

De focus ligt daarbij op institutioneel georganiseerde participatieprocessen waarin jongeren de mogelijkheid krijgen om bij te dragen aan discussies over beleid of lokale vraagstukken.

2.1.2. Participatiebereidheid

Participatiebereidheid verwijst naar de motivatie of intentie van individuen om deel te nemen aan maatschappelijke of politieke participatieprocessen (*Ekman & Amnå, 2012*). In onderzoek naar politieke participatie wordt vaak onderscheid gemaakt tussen daadwerkelijk participatiegedrag en latente vormen van betrokkenheid. Ekman en Amnå (2012) maken hierbij onderscheid tussen *manifest participation*, waarbij individuen actief deelnemen aan politieke of maatschappelijke activiteiten, en *latent participation*, waarbij betrokkenheid zich uit in interesse in maatschappelijke vraagstukken, aandacht voor politieke ontwikkelingen of de bereidheid om deel te nemen wanneer zich een gelegenheid voordoet.

Dit onderscheid is met name relevant in onderzoek naar jongerenparticipatie. Jongeren kunnen zich betrokken voelen bij maatschappelijke vraagstukken of interesse tonen in hun leefomgeving zonder daadwerkelijk deel te nemen aan formele participatieprocessen (Ekman & Amnå, 2012). In literatuur over *civic engagement* wordt benadrukt dat dergelijke betrokkenheid een belangrijke rol kan spelen in de ontwikkeling van maatschappelijke en politieke participatie, omdat motivatie en interesse vaak voorafgaan aan daadwerkelijk participatiegedrag (Flanagan & Levine, 2010). Participatiebereidheid kan daarmee worden gezien als een voorfase van participatiegedrag, waarin individuen openstaan voor deelname aan participatieprocessen wanneer zich daarvoor een mogelijkheid voordoet.

In dit onderzoek staat niet het daadwerkelijke participatiegedrag van jongeren centraal, maar hun bereidheid om deel te nemen aan participatieprocessen wanneer zich daarvoor een mogelijkheid voordoet.

Participatiebereidheid wordt in dit onderzoek opgevat als:

Een vorm van latente participatie die betrekking heeft op de motivatie en intentie van jongeren om betrokken te raken bij participatieprocessen rond lokale vraagstukken of beleid

2.1.3. Participatie instrumenten

Participatie-instrumenten worden in de literatuur doorgaans opgevat als institutioneel georganiseerde mechanismen waarmee overheden burgers betrekken bij beleidsvorming en besluitvorming (Fung, 2006; Michels, 2011). Het gaat daarbij om formele participatievormen waarin burgers de mogelijkheid krijgen om hun perspectieven, ervaringen of voorkeuren in te brengen in publieke vraagstukken die hun leefomgeving raken (Fung, 2006; Michels, 2011). Participatie-instrumenten verwijzen daarmee niet naar participatie in algemene zin, maar naar de concrete institutionele vorm waarin burgerbetrokkenheid wordt georganiseerd.

In de literatuur wordt benadrukt dat participatie via verschillende instrumenten kan plaatsvinden. Voorbeelden hiervan zijn inspraakprocedures, burgerpanels, participatiebijeenkomsten, burgerbegrotingen en adviesorganen zoals burger- of jongerenraden (*Fung, 2006; Smith, 2009*). Deze instrumenten verschillen in de manier waarop burgers worden betrokken en in de mate waarin deelnemers invloed kunnen uitoefenen op beleidsprocessen (*Fung, 2006*). Sommige instrumenten zijn vooral gericht op raadpleging of het verzamelen van ervaringen, terwijl andere meer ruimte bieden voor overleg, gezamenlijke probleemverkenning of betrokkenheid bij de voorbereiding van beleid (*Smith, 2009*).

Participatie kan daarnaast zowel top-down als bottom-up worden georganiseerd. Bij top-down participatie worden participatieprocessen geïnitieerd en vormgegeven door overheden of beleidsorganisaties die burgers uitnodigen om deel te nemen aan beleidsprocessen. Bij bottom-up participatie ontstaan initiatieven juist vanuit burgers zelf, bijvoorbeeld wanneer bewoners zich organiseren rond maatschappelijke vraagstukken of zelf invloed proberen uit te oefenen op beleidsverandering (*Michels, 2011; Smith, 2009*). Beide vormen komen in de literatuur over burgerparticipatie voor en maken duidelijk dat participatie niet uitsluitend vanuit de overheid hoeft te worden georganiseerd.

In dit onderzoek ligt de focus op *participatie-instrumenten die door overheden of beleidsorganisaties worden georganiseerd*. Deze afbakening sluit aan bij de onderzoeksvraag, omdat de vraag opkomt of de vormgeving van dergelijke institutioneel georganiseerde participatieprocessen samenhangt met de bereidheid van jongeren om eraan deel te nemen. De nadruk ligt dus op top-down georganiseerde participatie-instrumenten waarin de overheid jongeren uitnodigt om hun perspectieven en ervaringen in te brengen in lokale beleids- en participatieprocessen.

2.2. *Bestaande verklaringen voor participatie*

Onderzoek naar burgerparticipatie en *civic engagement* richtte zich al lange tijd op de vraag waarom sommige burgers deelnemen aan maatschappelijke en politieke processen, terwijl anderen minder betrokken zijn. In de literatuur wordt participatie doorgaans verklaard vanuit individuele kenmerken van burgers en de middelen waarover zij beschikken. Een invloedrijk theoretisch model is het *civic voluntarism* model van Verba, Schlozman en Brady (1995), waarin participatie wordt verklaard aan de hand van middelen, motivatie en mobilisatie. Volgens dit model participeren burgers wanneer zij beschikken over voldoende tijd, vaardigheden en kennis, gemotiveerd zijn om zich maatschappelijk of politiek te engageren en worden gemobiliseerd door organisaties of sociale netwerken.

Binnen deze benadering wordt participatie vaak begrepen als een gedrag dat samenhangt met ongelijk verdeelde hulpbronnen in de samenleving. Empirisch onderzoek laat zien dat participatie sterk samenhangt met factoren zoals opleidingsniveau, sociaaleconomische positie en politieke interesse (*Verba et al., 1995; Dalton, 2008*). Ook in onderzoek naar jongerenparticipatie worden vergelijkbare patronen gevonden. Studies tonen aan dat participatie onder jongeren samenhangt met factoren zoals politieke interesse, sociale steun vanuit familie en school en eerdere ervaringen met maatschappelijke betrokkenheid (*Flanagan & Levine, 2010; Ballard et al., 2019*).

2.3. *Literatuurlacune*

Hoewel de bestaande literatuur belangrijke inzichten biedt in factoren die participatie beïnvloeden, ligt de nadruk in veel studies op kenmerken van burgers zelf. Participatie wordt vaak verklaard vanuit individuele hulpbronnen, motivatie en sociaaleconomische positie (*Verba et al., 1995; Dalton, 2008*). Hierdoor blijft onderbelicht of de vormgeving van participatieprocessen zelf van invloed is op participatiebereidheid.

In de literatuur over participatieve *governance* wordt juist benadrukt dat participatieprocessen bewust worden vormgegeven door overheden en beleidsorganisaties, en dat deze inrichting mede bepaalt wie participeert en hoeveel invloed deelnemers hebben (Fung, 2006; Smith, 2009). Voor jongeren is dit van belang, omdat participatievormen niet altijd aansluiten bij hun leefwereld en manieren van betrokkenheid (Zeldin, 2004; Wong et al., 2010).

De lacune in de literatuur is dus dat participatie alleen wordt verklaard vanuit kenmerken van individuen, maar niet wordt ingegaan op de inrichting en vormgeving van participatieprocessen ten aanzien van jongeren. Dit onderzoek richt zich daarom specifiek op de relatie tussen de inrichting en vormgeving van participatie-instrumenten en de bereidheid van jongeren om deel te nemen aan participatieprocessen. Daarbij wordt niet alleen onderzocht wie participeert, maar ook hoe de institutionele vormgeving van participatie zelf participatiebereidheid beïnvloedt.

2.4. *Aansluiting van participatie instrumenten*

In de literatuur wordt benadrukt dat binnen institutioneel georganiseerde participatieprocessen participatie niet uniform verloopt, maar kan verschillen in de manier waarop processen zijn ingericht. Fung (2006) laat zien dat participatieprocessen onder meer variëren in de selectie van deelnemers, de manier waarop communicatie en deliberatie plaatsvinden en de mate waarin participatie invloed heeft op besluitvorming. Smith (2009) bouwt hierop voort door te laten zien dat participatieprocessen kunnen verschillen in institutionele kwaliteiten zoals inclusiviteit, transparantie en de mate waarin deelnemers daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen. Deze literatuur maakt duidelijk dat verschillen in participatie niet alleen bestaan tussen typen instrumenten, maar ook binnen de inrichting van participatieprocessen zelf.

Deze verschillen zijn relevant, omdat de inrichting van participatieprocessen van invloed is op kenmerken van participatie, zoals toegankelijkheid, invloed en begrijpelijkheid (Fung, 2006; Michels, 2011; Smith, 2009). Voor jongeren is dit van belang, omdat participatieprocessen vaak worden georganiseerd vanuit institutionele logica die met name is ontwikkeld voor volwassenen. Percy-Smith (2010) laat zien dat jongerenparticipatie daardoor niet altijd aansluit bij de sociale context en ervaringen van jongeren. Ook Wong, Zimmerman en Parker (2010) benadrukken dat participatie voor jongeren betekenisvoller wordt wanneer zij niet alleen worden geraadpleegd, maar ook daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen op processen die hen raken.

In dit onderzoek wordt de aansluiting van participatie-instrumenten daarom opgevat als de mate waarin participatieprocessen zodanig zijn vormgegeven dat zij voor jongeren toegankelijk en begrijpelijk zijn, en daarnaast als betekenisvol worden ervaren. Toegankelijkheid en begrijpelijkheid verwijzen hierbij naar de mate waarin jongeren het participatieproces kunnen vinden, begrijpen en daadwerkelijk kunnen betreden. De mate waarin een participatieproces als betekenisvol wordt ervaren blijkt uit de invloed die jongeren kunnen uitoefenen op het proces en de ervaring dat hun inbreng serieus wordt genomen en effect heeft. Tenslotte is van belang in hoeverre de inhoud en vorm van participatie-instrumenten aansluiten bij de leefwereld van jongeren, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij hun interesses, ervaringen en dagelijkse context. Deze drie dimensies, toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld, vormen in dit onderzoek de basis voor het verklaren van verschillen in participatiebereidheid tussen jongeren. Hieronder zal op elk van deze drie factoren nader worden ingegaan.

2.5. Theoretische relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid

2.5.1. Inleiding: participatieprocessen als verklaring voor participatiebereidheid

Zoals hiervoor uiteengezet is, verklaart de bestaande literatuur participatie vooral vanuit kenmerken van burgers zelf, zoals middelen, motivatie en sociaaleconomische positie. Literatuur over participatieve *governance* benadrukt echter dat ook participatieprocessen van belang zijn, omdat de inrichting van participatie invloed kan hebben op hoe deelnemers participatie ervaren (*Fung, 2006; Smith, 2009*). Voor jongeren is dit extra relevant, omdat hun bereidheid om deel te nemen mede afhangt van de manier waarop participatie wordt georganiseerd (*Zeldin, 2004; Wong et al., 2010*). De relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid kan daarom worden begrepen aan de hand van drie samenhangende verklarende factoren: toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld van jongeren.

2.5.2. *Toegankelijkheid van participatieprocessen*

Een eerste verklarende factor die de relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid kan helpen verklaren, betreft de toegankelijkheid van participatieprocessen. In dit onderzoek verwijst toegankelijkheid naar de mate waarin jongeren een participatie-instrument kunnen vinden en praktisch kunnen betreden. Deze invulling sluit aan bij literatuur over participatieve instituties en participatief ontwerp, waarin deelname mede afhankelijk wordt gezien van de inrichting van het proces, de toegang tot het proces en de mogelijkheid om daadwerkelijk mee te doen (*Smith, 2009; Fung, 2006; Kensing & Blomberg, 1998*). Begrijpelijkheid vormt daarbij een specifieke dimensie van toegankelijkheid en verwijst naar de mate waarin duidelijk is wat het participatie-instrument inhoudt, welke rol jongeren hebben en hoe deelname werkt. Dit sluit aan bij onderzoek naar jongerenparticipatie, waarin duidelijke rollen, ruimte en ondersteuning worden gezien als voorwaarden voor betekenisvolle deelname (*Wong et al., 2010; Percy-Smith, 2010*).

Deelname aan participatie vereist vaak bepaalde vaardigheden, kennis of procedureel inzicht om effectief te kunnen bijdragen aan discussies en besluitvorming. Wanneer participatieprocessen complex, bureaucratisch of weinig transparant zijn ingericht, kan dit

drempels opwerpen voor deelname. In dergelijke situaties kan het voor jongeren onduidelijk zijn hoe zij kunnen deelnemen, wat er van hen wordt verwacht en op welke manier hun bijdrage wordt meegenomen in besluitvorming.

Literatuur over participatieve processen laat zien dat de institutionele inrichting van participatie invloed heeft op de mate waarin burgers daadwerkelijk kunnen deelnemen. Participatie wordt toegankelijker naarmate procedures duidelijker zijn ingericht, meer informatie beschikbaar is voor deelnemers en ondersteuning wordt geboden bij het formuleren van standpunten (Smith, 2009; Kensing & Blomberg, 1998; Fung, 2006). Toegankelijkheid en begrijpelijkheid functioneren daarmee als noodzakelijke voorwaarden voor deelname: wanneer jongeren het instrument niet kennen, niet kunnen betreden of niet begrijpen wat deelname inhoudt, wordt participatie al in de instapfase minder waarschijnlijk, waardoor hun participatiebereidheid afneemt.

Voor jongeren zijn deze drempels extra relevant, omdat participatieprocessen doorgaans zijn ingericht vanuit institutionele structuren die primair op volwassen deelnemers zijn gericht. Wanneer participatieprocessen complex of moeilijk te begrijpen zijn, ligt de drempel van een eerste deelname voor jongeren hoger. Onderzoek naar jongerenparticipatie laat zien dat participatie toegankelijker wordt wanneer processen begrijpelijk zijn ingericht en jongeren voldoende ruimte en ondersteuning krijgen om hun perspectieven in te brengen (Percy-Smith, 2010; Wong et al., 2010).

Verwachting 1A: Wanneer jongeren participatie-instrumenten als toegankelijk ervaren, zijn zij eerder bereid om deel te nemen aan participatieprocessen.

Verwachting 1B: Wanneer jongeren participatie-instrumenten als begrijpelijk ervaren, zijn zij eerder bereid om deel te nemen aan participatieprocessen.

2.5.3. *Ervaren invloed op besluitvorming*

Een tweede verklarende factor die de relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid kan helpen verklaren, is de mate waarin deelnemers invloed ervaren op besluitvorming. In dit onderzoek wordt ervaren invloed opgevat als de mate waarin jongeren het gevoel hebben dat hun inbreng serieus wordt genomen en daadwerkelijk effect heeft op besluitvorming (*Arnstein, 1969; Hart, 1992; Wong et al., 2010*). Participatieprocessen kunnen namelijk sterk verschillen in de mate waarin deelnemers daadwerkelijk invloed hebben op beleidsuitkomsten. In de literatuur over burgerparticipatie wordt benadrukt dat participatie niet alleen gaat over de mogelijkheid om deel te nemen, maar ook over de vraag hoeveel invloed deelnemers daadwerkelijk kunnen uitoefenen op besluitvorming (*Fung, 2006; Smith, 2009*).

Dit onderscheid wordt duidelijk geïllustreerd in klassieke modellen van participatie. Arnstein (1969) introduceert de participatieladder, waarin verschillende niveaus van burgerparticipatie worden onderscheiden. Deze niveaus variëren van symbolische betrokkenheid zonder echte invloed tot volledige zeggenschap van burgers over besluitvorming. Participatie kan daardoor uiteenlopen van vormen zoals informatieverstrekking of consultatie tot situaties waarin burgers daadwerkelijk meebeslissen over beleid. Voor jongerenparticipatie ontwikkelde Hart (1992) een vergelijkbaar model waarin wordt benadrukt dat participatie kan variëren van manipulatie of tokenisme tot vormen waarin jongeren daadwerkelijk betrokken zijn bij besluitvorming. Deze modellen laten zien dat participatie pas betekenisvol wordt wanneer deelnemers ervaren dat hun inbreng daadwerkelijk invloed heeft op beleidsprocessen.

Voor jongeren kan het ervaren van invloed een belangrijke motivatie zijn om deel te nemen aan participatieprocessen. Wanneer jongeren zien dat hun ideeën serieus worden genomen en dat zij kunnen bijdragen aan beleidskeuzes, kan dit hun betrokkenheid vergroten (*Zeldin, 2004; Wong et al., 2010*). Ervaren invloed werkt daarmee via het mechanisme van betekenisgeving: wanneer jongeren het gevoel hebben dat hun bijdrage effect heeft en

invloed heeft, neemt hun motivatie om deel te nemen toe; wanneer participatie alleen als symbolisch wordt ervaren, neemt deze motivatie juist af.

Verwachting 2: Wanneer jongeren ervaren dat participatie-instrumenten hen daadwerkelijke invloed bieden op besluitvorming, zijn zij eerder bereid om deel te nemen aan participatieprocessen.

2.5.4. Aansluiting bij de leefwereld van jongeren

Een derde verklarende factor die de relatie tussen participatie-instrumenten en participatiebereidheid kan helpen verklaren, is de mate waarin participatieprocessen aansluiten bij de leefwereld van jongeren. In dit onderzoek wordt aansluiting bij de leefwereld opgevat als de mate waarin de inhoud, vorm en organisatie van participatie-instrumenten aansluiten bij wat jongeren belangrijk en interessant vinden en kunnen inpassen in hun dagelijks leven (Percy-Smith, 2010; Zeldin, 2004; Wong et al., 2010). Participatie-instrumenten worden vaak vormgegeven binnen institutionele beleidsstructuren die primair zijn ontwikkeld voor volwassen burgers. Hierdoor sluiten participatieprocessen niet altijd aan bij de ervaringen, interesses en manieren van betrokkenheid van jongeren (Percy-Smith, 2010).

Literatuur over jongerenparticipatie benadrukt dat jongeren eerder betrokken raken bij participatieprocessen wanneer deze betrekking hebben op onderwerpen die zij als relevant ervaren en wanneer de vorm van participatie aansluit bij hun dagelijkse leefwereld (Zeldin, 2004; Wong et al., 2010). Wanneer participatieprocessen sterk bureaucratisch zijn ingericht of weinig ruimte bieden voor onderwerpen die jongeren belangrijk vinden, kan participatie voor jongeren minder aantrekkelijk of betekenisvol worden (Percy-Smith, 2010; Wong et al., 2010). Participatie-instrumenten die ruimte bieden voor thema's die aansluiten bij de ervaringen van jongeren en die participatie organiseren op een manier die voor jongeren herkenbaar en toegankelijk is, kunnen daarentegen bijdragen aan grotere

betrokkenheid. Aansluiting bij die leefwereld werkt daarmee via herkenning en praktische toepasbaarheid: wanneer jongeren zich herkennen in de onderwerpen en de vorm van participatie aansluit bij hun dagelijks leven, neemt hun participatiebereidheid toe; wanneer deze aansluiting juist ontbreekt, neemt de bereidheid om deel te nemen af.

Verwachting 3: Wanneer participatie-instrumenten aansluiten bij de leefwereld en ervaringen van jongeren, zijn jongeren eerder bereid om deel te nemen aan participatieprocessen.

2.6. Conceptueel model

Op basis van het voorafgaande kan het theoretische kader dus schematisch als volgt worden weergegeven:



3. Methodologisch kader

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet volgens welke methode het onderzoek heeft plaatsgevonden (methodologisch kader). Achtereenvolgens worden de onderzoeksbenadering en het onderzoeksontwerp besproken, gevolgd door de onderzoekscontext en de afbakening van de onderzoekseenheid. Vervolgens wordt ingegaan op de dataverzamelmethode, de operationalisatie en de data-analyse. Tot slot wordt ingegaan op de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek.

3.1. *Onderzoeksbenadering en onderzoeksontwerp*

Dit onderzoek hanteert een kwalitatieve onderzoeksbenadering, omdat de onderzoeksvraag zich richt op hoe jongeren participatie-instrumenten ervaren en interpreteren en of deze aansluiten bij hun leefwereld. Een kwalitatieve benadering richt zich op het begrijpen van percepties, ervaringen en betekenisgeving van respondenten, in plaats van het meten van frequenties of patronen. Hoewel percepties, ervaringen en houdingen ook kwantitatief onderzocht kunnen worden, bijvoorbeeld door middel van surveyvragen, ligt de focus in dit onderzoek niet op de mate waarin bepaalde opvattingen voorkomen of op het vaststellen van statistische verbanden. In plaats daarvan staat centraal hoe jongeren betekenis geven aan participatie-instrumenten en waarom zij deze als toegankelijk, invloedrijk of passend bij hun leefwereld ervaren. Kwalitatief onderzoek maakt het mogelijk om inzicht te krijgen

in de manier waarop individuen sociale processen begrijpen en interpreteren binnen hun eigen context (Creswell, 2013). In dit onderzoek staat daarom niet de frequentie van participatie centraal, maar de wijze waarop jongeren participatieprocessen beleven en welke factoren hun bereidheid tot participatie beïnvloeden.

Het onderzoek heeft daarnaast een overwegend deductief karakter. Een deductieve benadering betekent dat het onderzoek vertrekt vanuit bestaande theorie, die vervolgens empirisch wordt onderzocht. In hoofdstuk 2 is een theoretisch kader ontwikkeld waarin participatie-instrumenten worden verbonden aan drie verklarende factoren: toegankelijkheid, ervaren invloed en de mate waarin participatie aansluit bij de leefwereld van jongeren. Deze factoren vormen het analytische uitgangspunt voor het empirische onderzoek. De dataverzameling en analyse richten zich daarom op de vraag of en op welke manier deze factoren terugkomen in de ervaringen van jongeren. Tegelijkertijd blijft het onderzoek open voor aanvullende inzichten die uit de empirische gegevens naar voren kunnen komen.

Het onderzoek wordt uitgevoerd als een kwalitatieve *case study*. Een *case study* maakt het mogelijk om een sociaal fenomeen te bestuderen binnen zijn concrete maatschappelijke en institutionele context (Yin, 2014). Door participatie-instrumenten te onderzoeken binnen een specifieke lokale context kan beter worden begrepen hoe jongeren deze instrumenten ervaren en waarom bepaalde vormen van participatie wel of juist niet aansluiten bij hun leefwereld. Om deze ervaringen empirisch te onderzoeken, wordt gebruikgemaakt van kwalitatieve dataverzamelingsmethoden. Deze onderzoeksopzet maakt het mogelijk om systematisch te analyseren hoe toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld samenhangen met participatiebereidheid.

3.2. *Onderzoekscontext en onderzoekseenheid*

Het onderzoek richt zich op jongeren in Den Haag Zuidwest, waarbij specifiek wordt gekeken naar lokaal georganiseerde participatie-instrumenten zoals jongerenraden, participatiebijeenkomsten en vergelijkbare initiatieven waarin jongeren worden betrokken bij besluitvorming over hun leefomgeving. Deze context is relevant omdat in Den Haag Zuidwest verschillende beleidsinitiatieven bestaan die gericht zijn op het vergroten van bewonersparticipatie, waaronder initiatieven die specifiek jongeren proberen te betrekken bij lokale besluitvorming. Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat dergelijke participatie-instrumenten niet vanzelfsprekend aansluiten bij de leefwereld van jongeren. Juist in een stedelijke context waar participatie expliciet wordt gestimuleerd, maar waar betrokkenheid van jongeren niet altijd vanzelf tot stand komt, ontstaat een relevante onderzoekssituatie. Dit maakt het mogelijk te onderzoeken hoe jongeren deze participatiemogelijkheden daadwerkelijk ervaren en welke factoren hun betrokkenheid beïnvloeden.

De keuze voor een afgebakende lokale context sluit aan bij het doel van het onderzoek. Omdat de studie zich richt op ervaringen en interpretaties van participatie, is het van belang deze te bestuderen binnen de concrete sociale en institutionele omgeving waarin participatie vorm krijgt. Door te focussen op één context kan beter worden begrepen hoe participatie-instrumenten, lokale omstandigheden en de leefwereld van jongeren op elkaar inwerken.

De onderzoekseenheid bestaat uit jongeren tussen de 16 en 24 jaar die wonen in Den Haag Zuidwest. Voor deze leeftijdsgroep is gekozen omdat jongeren vanaf 16 jaar in toenemende mate zelfstandig kunnen deelnemen aan maatschappelijke en participatieprocessen, zonder directe toestemming van ouders. Tegelijkertijd bevinden jongeren tot 24 jaar zich in een levensfase waarin hun politieke en maatschappelijke betrokkenheid zich verder ontwikkelt en stabiliseert. Binnen deze groep wordt nadrukkelijk gekeken naar zowel jongeren die deelnemen aan participatie-initiatieven als jongeren die dit niet doen. Deze afbakening is inhoudelijk relevant, omdat het onderzoek niet alleen inzicht wil krijgen in ervaringen met participatie, maar ook in de redenen

waarom sommige jongeren wel aansluiting vinden bij bestaande participatievormen en anderen juist niet. Door deze verschillen zichtbaar te maken kan beter worden begrepen welke factoren participatie stimuleren of juist belemmeren. Vanuit deze afbakening wordt in de volgende sectie toegelicht op welke wijze de gegevens worden verzameld.

3.3. *Dataverzamelingsmethode*

Om te onderzoeken hoe jongeren participatie-instrumenten ervaren en waarom sommige jongeren daar wel aansluiting bij vinden en anderen niet, wordt gebruikgemaakt van een combinatie van een focusgroep, informele gesprekken en diepte-interviews. Deze methoden worden complementair ingezet, omdat zij verschillende perspectieven op participatiebereidheid zichtbaar maken. De focusgroep maakt het mogelijk om gedeelde ervaringen en groepsdynamiek onder participerende jongeren te analyseren (*Morgan, 1997*), terwijl diepte-interviews ruimte bieden om individuele ervaringen, motieven en afwegingen verder te verdiepen (*Kvale & Brinkmann, 2009*).

De dataverzameling bestaat uit één focusgroep met participerende jongeren, informele gesprekken met niet-participerende jongeren en vier diepte-interviews: drie met participerende jongeren en één met een professional die betrokken is bij de vormgeving van participatie-instrumenten. Deze opzet maakt het mogelijk om ervaringen van deelnemers, redenen voor non-participatie en de institutionele inrichting van participatie-instrumenten in samenhang te benaderen. Tabel 1 geeft een overzicht van de respondenten die in het onderzoek zijn betrokken, inclusief relevante achtergrondkenmerken en het type dataverzameling.

De keuze voor informele gesprekken met niet-participerende jongeren is deels pragmatisch, maar ook methodologisch passend. Niet-participerende jongeren vormen een moeilijker bereikbare groep en zijn minder geneigd om deel te nemen aan formele onderzoekssituaties. Informele gesprekken sluiten aan bij kwalitatieve benaderingen

waarin gebruik wordt gemaakt van ongestructureerde of informele interviews, die geschikt zijn om perspectieven van moeilijk bereikbare groepen in een natuurlijke setting te onderzoeken (*Bryman, 2016; Silverman, 2016*). Deze aanpak maakt het mogelijk om twijfels, afstand en redenen voor non-participatie beter zichtbaar te maken.

Alle gesprekken zijn gebaseerd op dezelfde thematische uitgangspunten, die aansluiten bij de drie centrale verklarende factoren uit het theoretisch kader: toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld van jongeren. Hierdoor zijn de verschillende databronnen onderling vergelijkbaar en kan systematisch worden geanalyseerd hoe deze factoren samenhangen met participatiebereidheid.

Een beperking van deze opzet is dat informele gesprekken minder gestructureerd zijn dan focusgroepen en diepte-interviews, wat de vergelijkbaarheid tussen respondenten kan beperken. Tegelijkertijd past deze keuze bij het doel van het onderzoek, omdat juist deze methode toegang biedt tot jongeren die buiten bestaande participatie-instrumenten blijven. Andere methoden, zoals *surveys* of observatie, zijn overwogen maar sluiten minder goed aan bij de doelstelling van het onderzoek. *Surveys* bieden beperkte ruimte om achterliggende redeneringen te reconstrueren, terwijl observatie weinig inzicht geeft in de afwegingen van jongeren die niet deelnemen.

Respondent	Geslacht	Wijk	Leeftijd	Participeren	Type dataverzameling
1	Man	Moerwijk	16	Nee	Informeel gesprek 1
2	Man	Moerwijk	18	Nee	Informeel gesprek 1
3	Man	Moerwijk	24	Nee	Informeel gesprek 2
4	Man	Bouwlust	18	Nee	Informeel gesprek 3
5	Man	Bouwlust	22	Nee	Informeel gesprek 3
6	Vrouw	Vrederust	22	Nee	Informeel gesprek 4
7	Vrouw	Vrederust	23	Nee	Informeel gesprek 4
8	Man	Morgenstond	21	Nee	Informeel gesprek 4
9	Man	Morgenstond	23	Nee	Informeel gesprek 4

10	Man	Bouwlust	21	Nee	Informeel gesprek 5
11	Vrouw	Vrederust	22	Nee	Informeel gesprek 6
12	Vrouw	Morgenstond	17	Nee	Informeel gesprek 7
13	Vrouw	Moerwijk	16	Nee	Informeel gesprek 7
14	Man	Moerwijk	21	Ja	Focusgroep 1
15	Vrouw	Morgenstond	22	Ja	Focusgroep 1
16	Vrouw	Vrederust	21	Ja	Focusgroep 1
17	Man	Bouwlust	19	Ja	Focusgroep 1
18	Man	Morgenstond	17	Ja	Focusgroep 1
19	Man	Vrederust	22	Ja	Focusgroep 1
20	Man	Moerwijk	17	Ja	Focusgroep 1
21	Man	Moerwijk	18	Ja	Focusgroep 1
22	Man	Moerwijk	24	Ja	Focusgroep 1
23	Man	Moerwijk	23	Ja	Interview 1
24	Vrouw	Morgenstond	24	Ja	Interview 2
25	Man	Moerwijk	19	Ja	Interview 3
26*	Man	n.v.t.	38	Ja	Interview 4

Tabel 1: informatie en overzicht van de respondenten en type dataverzameling.

**Interview met een vormgever van het participatie-instrument, geen jongere.*

3.4. Operationalisatie

Om de verzamelde gegevens systematisch te kunnen analyseren, zijn de centrale concepten uit het theoretisch kader, toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld, eerst geoperationaliseerd. In dit onderzoek zijn deze concepten vertaald naar empirisch observeerbare dimensies en indicatoren, zodat zij herkenbaar en analyseerbaar worden in de ervaringen en uitspraken van jongeren. Aangezien het onderzoek overwegend deductief is opgezet, vormen deze concepten het uitgangspunt voor zowel de dataverzameling als de analyse.

Tabel 2 geeft een overzicht van de operationalisatie van de concepten. Per concept worden de relevante kenmerken en variabelen onderscheiden, die zijn vertaald naar concrete vragen voor de focusgroep met deelnemers, de informele gesprekken met niet-deelnemers en de individuele interviews. Op deze manier wordt gewaarborgd dat de verzamelde data direct aansluit op het theoretisch kader.

Toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld worden in dit onderzoek opgevat als verklarende factoren, oftewel onafhankelijke variabelen. Participatiebereidheid wordt opgevat als de afhankelijke variabele of uitkomstvariabele. Het begrip mechanisme verwijst daarbij naar de manier waarop deze verklarende factoren kunnen doorwerken in participatiebereidheid. Door deze kwalificatie kan worden geanalyseerd hoe verschillen in toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld samenhangen met verschillen in de bereidheid van jongeren om deel te nemen aan participatieprocessen.

De operationalisatie is toegepast in zowel de focusgroep, de informele gesprekken als de diepte-interviews. Voor elk concept zijn dimensies en bijbehorende indicatoren geformuleerd, die zijn vertaald naar concrete vragen voor zowel participerende als niet-participerende jongeren. Tegelijkertijd is binnen de gesprekken ruimte gelaten voor eigen interpretaties en voorbeelden van respondenten, zodat ook aanvullende patronen zichtbaar konden worden.

De kenmerken en variabelen uit de operationalisatietabel vormen de basis voor de codetabel. Dezelfde categorieën zijn gebruikt om de kwalitatieve data systematisch te coderen, zodat de analyse rechtstreeks aansluit op het theoretisch kader en de operationalisatie. De volledige codetabel met voorbeeldcitaten is opgenomen in **Tabel 3 in de bijlage**.

Tabel 2 geeft een overzicht van de operationalisatie van de centrale concepten:

Concept	Kenmerken/ variabelen	Indicatoren/ vragen
Participatie-instrument <i>(context)</i>	Rol van jongeren	- Wat voor initiatief is dit precies en wat doen jullie daarin? (<i>Deelnemers</i>)
	Kenmerken initiatief	- Wat voor beeld hebben jullie van dit soort initiatieven en wat jongeren daarin doen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
Toegankelijkheid (X1)	Bekendheid	- Hoe zijn jullie bij dit initiatief terechtgekomen en hoe duidelijk was voor jullie wat het inhoud en wat jullie rol was? (<i>Deelnemers</i>)
	Zichtbaarheid	- Hoe komen jongeren volgens jullie in contact met dit soort initiatieven en hoe duidelijk is wat het inhoudt? (<i>Niet-deelnemers</i>)
	Begrijpelijkheid	- Wat maakte het voor jullie makkelijk om mee te doen, en wat juist lastig? (<i>Deelnemers</i>)
	Drempels	- Wat zijn voor jullie de belangrijkste redenen om niet mee te doen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
	Sociale toegang	- Hoe makkelijk of moeilijk lijkt het jullie om aan dit soort initiatieven mee te doen, en waar zit dat vooral in? (<i>Niet-deelnemers</i>)
Ervaren invloed (X2)	Invloed	- In hoeverre voelen jullie dat jullie echt invloed hebben, of vooral meedenken? (<i>Deelnemers</i>)
	Type invloed	- In hoeverre denken jullie dat jongeren bij dit soort initiatieven echt invloed hebben, of vooral mogen meedenken? (<i>Niet-deelnemers</i>)
	Effect input	

	Erkenning	- Hebben jullie het gevoel dat jullie mening echt iets verandert? Waarom wel of niet? (<i>Deelnemers</i>)
	Doorwerking	- Wat maakt dat het voor jullie wel of niet voelt alsof meedoen echt iets zou veranderen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
		- Wanneer voelt het voor jullie alsof jullie input serieus wordt genomen, en wanneer niet? (<i>Deelnemers</i>)
Aansluiting leefwereld (X3)	Relevantie	- In hoeverre sluiten de onderwerpen aan bij wat jullie belangrijk vinden? (<i>Beide groepen</i>)
	Interesse/vorm	- In hoeverre spreekt de manier van werken of de vorm van het initiatief jullie aan? (<i>Beide groepen</i>)
	Dagelijks leven	- Past deelname bij jullie dagelijks leven, bijvoorbeeld qua school, werk, tijd of andere verplichtingen? (<i>Beide groepen</i>)
		- Wanneer zou zo'n initiatief beter bij jullie passen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
		- Wanneer zouden jullie minder actief worden omdat het niet meer goed aansluit? (<i>Deelnemers</i>)
Participatiebereidheid (uitkomstvariabele Y)	Deelnamepositie	- Waarom blijven jullie deelnemen aan dit soort initiatieven? (<i>Deelnemers</i>)
	Motivatie	- Wat is voor jullie de belangrijkste reden dat jullie nu niet deelnemen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
	Non-deelname	

Voorwaarden	- Wat zou voor jullie de doorslag geven om te stoppen? (<i>Deelnemers</i>) - Wat zou de doorslag geven om wél mee te doen? (<i>Niet-deelnemers</i>)
--------------------	--

Tabel 2: operationalisatietabel

3.5. *Data-analyse*

De gesprekken uit de focusgroep, de informele gesprekken en de diepte-interviews vormen de empirische basis van de analyse. Deze analyse is gericht op het begrijpen hoe jongeren participatie-instrumenten ervaren en hoe deze ervaringen samenhangen met hun participatiebereidheid. Omdat het onderzoek zich richt op ervaringen, interpretaties en afwegingen van jongeren, is gekozen voor een thematische analyse. Deze analysemethode maakt het mogelijk om terugkerende patronen en betekenisvolle verschillen in kwalitatieve data systematisch te identificeren en te interpreteren (*Braun & Clarke, 2006; Bryman, 2016*).

De analyse sluit aan bij het overwegend deductieve karakter van het onderzoek. De in paragraaf 3.4 uitgewerkte operationalisatie vormt hierbij de basis voor het coderingsproces. In een eerste stap worden de gesprekken zorgvuldig gelezen en gecodeerd met aandacht voor uitspraken die betrekking hebben op de drie verklarende factoren uit het theoretisch kader: toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld van jongeren. Tegelijkertijd blijft de analyse open voor aanvullende thema's die niet vooraf zijn vastgelegd, maar die in de data herhaaldelijk naar voren komen, zodat er ruimte blijft voor nieuwe inzichten (*Fereday & Muir-Cochrane, 2006*).

Binnen de analyse staat participatiebereidheid centraal als uitkomstvariabele. De analyse verloopt in drie stappen. In de eerste stap wordt in kaart gebracht hoe jongeren zich verhouden tot deelname en non-deelname en welke verschillen daarin zichtbaar zijn. In de

tweede stap wordt per verklarende factor, toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld, geanalyseerd hoe jongeren deze factoren ervaren. In de derde stap wordt onderzocht hoe deze factoren samenhangen met participatiebereidheid, door te analyseren in welke situaties zij bijdragen aan deelname of juist leiden tot non-deelname.

Door systematisch te coderen aan de hand van vooraf gedefinieerde concepten wordt de analyse transparant en consistent uitgevoerd. De verschillende databronnen worden in samenhang geanalyseerd. De focusgroep biedt inzicht in gedeelde ervaringen onder participerende jongeren, de informele gesprekken in individuele afwegingen van niet-participerende jongeren, en de interviews verdiepen en duiden deze patronen. Door deze perspectieven te combineren ontstaat een geïntegreerd beeld van de factoren die participatiebereidheid beïnvloeden (*Denzin, 1978*).

3.6. *Betrouwbaarheid en validiteit*

Bij kwalitatief onderzoek ligt de nadruk niet op statistische generaliseerbaarheid, maar op een transparant en navolgbaar onderzoeksproces. Om de betrouwbaarheid te waarborgen, worden de onderzoeksopzet, de selectie van respondenten en de wijze van dataverzameling expliciet beschreven. De gesprekken worden systematisch uitgewerkt en geanalyseerd aan de hand van een thematische structuur die is gebaseerd op het theoretisch kader, waardoor de analyse consistent en controleerbaar blijft.

De validiteit van het onderzoek hangt samen met de mate waarin de gekozen methoden daadwerkelijk inzicht geven in de ervaringen van jongeren. De combinatie van een focusgroep, informele gesprekken en diepte-interviews maakt het mogelijk om zowel gedeelde patronen als individuele afwegingen te onderzoeken. De informele gesprekken zijn daarbij specifiek geschikt om inzicht te krijgen in de afwegingen van niet-participerende jongeren, terwijl de interviews deze inzichten verdiepen en duiden. De

combinatie van methoden versterkt daarmee de validiteit, doordat inzichten vanuit verschillende perspectieven kunnen worden vergeleken en verdiept.

Tegelijkertijd kent het onderzoek beperkingen. In een focusgroep kunnen respondenten elkaar beïnvloeden, waardoor bepaalde meningen domineren en afwijkende perspectieven minder zichtbaar worden. Dit wordt ondervangen door ruimte te bieden aan verschillende perspectieven en door in interviews en informele gesprekken door te vragen naar individuele ervaringen. Daarnaast zijn informele gesprekken minder gestructureerd dan interviews, wat invloed kan hebben op de mate van vergelijkbaarheid. Dit wordt beperkt doordat alle gesprekken zijn gebaseerd op dezelfde thematische structuur.

Tot slot kan de rol van de onderzoeker van invloed zijn op zowel de dataverzameling als de interpretatie van de resultaten. Door vragen zo open mogelijk te formuleren en de analyse systematisch uit te voeren op basis van vooraf vastgestelde concepten, wordt deze invloed zo veel mogelijk beperkt.

4. Analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het empirisch onderzoek geanalyseerd. Centraal staat hoe de vormgeving van participatie-instrumenten samenhangt met de participatiebereidheid van jongeren in Den Haag Zuidwest. De analyse richt zich op de manier waarop toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld als verklarende factoren deelname kunnen stimuleren of belemmeren.

Aangezien het onderzoek deductief is opgezet, vormt het theoretisch kader het uitgangspunt. De data worden geïnterpreteerd aan de hand van de centrale concepten uit de operationalisatie, waarbij uitspraken van respondenten systematisch worden gekoppeld aan de codetabel. Zo wordt geanalyseerd of de bevindingen de verwachtingen uit het theoretisch kader ondersteunen of nuanceren.

De analyse vertrekt vanuit participatiebereidheid als uitkomstvariabele. Eerst wordt in kaart gebracht hoe jongeren zich verhouden tot deelname en non-deelname aan participatie-instrumenten. Vervolgens wordt per verklarende factor geanalyseerd hoe deze

samenhangt met participatiebereidheid, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen deelnemende en niet-deelnemende jongeren. Tot slot wordt geanalyseerd hoe toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld gezamenlijk doorwerken in participatiebereidheid.

4.1. Participatiebereidheid

De analyse vertrekt vanuit participatiebereidheid als uitkomstvariabele. Uit de analyse blijkt dat participatiebereidheid in de data op drie manieren zichtbaar wordt: als feitelijke non-deelname, als mogelijke deelname en als actieve deelname aan bestaande participatie-instrumenten.

Om deze variatie goed te kunnen plaatsen, is van belang waar jongeren in dit onderzoek concreet aan kunnen deelnemen. Bij participerende jongeren gaat het vooral om deelname aan de jeugdraad, activiteiten in het buurthuis en projecten rondom thema's in de wijk. In de focusgroep omschrijven deelnemers de jeugdraad als een initiatief waarin zij zich bezighouden met activiteiten, onderzoeken en projecten, vooral gericht op Den Haag Zuidwest. Ook in de individuele interviews komt naar voren dat jongeren deelnemen door activiteiten te organiseren en mee te denken over zaken in de buurt.

Bij niet-deelnemende jongeren is de feitelijke deelname laag. Zij hebben meestal geen concrete ervaring met jeugdraadachtige initiatieven, buurtprojecten of bijeenkomsten waarin jongeren hun mening kunnen geven. Tegelijkertijd blijkt uit de informele gesprekken dat non-deelname niet gelijkstaat aan volledige afwijzing: sommige jongeren kunnen zich deelname wel voorstellen, maar spreken daar vooral in voorwaardelijke termen over. Participatiebereidheid is bij deze groep daardoor vooral latent aanwezig.

Bij participerende jongeren komt participatiebereidheid juist tot uiting in actieve en herhaalde deelname. Zij denken mee, organiseren activiteiten, leveren input en blijven

terugkomen naar dezelfde plek of groep. Een deelnemer zegt hierover: *“Omdat het wel leuk is en je hebt wel het gevoel dat je iets kan doen. En ook gewoon voor de sfeer en mensen hier”* (Respondent 24, interview 2). Dit laat zien hoe participatiebereidheid zich in de data uit als blijvende betrokkenheid bij een bestaande participatievorm.

Uit de analyse blijkt daarmee dat participatiebereidheid in deze data varieert tussen feitelijke non-deelname, mogelijke deelname en actieve betrokkenheid. Deze variatie vormt het vertrekpunt voor de volgende paragrafen, waarin wordt geanalyseerd hoe de drie verklarende factoren met participatiebereidheid samenhangen.

4.2. Toegankelijkheid

Een eerste verklarende factor die samenhangt met participatiebereidheid is de toegankelijkheid van participatie-instrumenten. In lijn met het theoretisch kader gaat het hierbij om de mate waarin jongeren een instrument kunnen vinden, betreden en begrijpen. In deze analyse gaat het concreet om toegang tot de jeugdraad, buurthuisactiviteiten en wijkgerichte projecten waarin jongeren kunnen meedenken of meedoen.

Uit de analyse blijkt dat deze instrumenten voor niet-deelnemende jongeren beperkt toegankelijk zijn. Zij kennen de mogelijkheden vaak niet, worden hier niet actief mee in aanraking gebracht en weten niet goed hoe deelname werkt: *“We worden nooit gevraagd. Ik denk dat ik er ook weinig vanaf weet eerlijk gezegd”* (Respondent 2, informeel gesprek 1). En *“Ik weet nu niet eens hoe of waar ik heen moet”* (Respondent 1, informeel gesprek 1). Deze uitspraken laten zien dat toegankelijkheid al in de instapfase doorwerkt in participatiebereidheid: wanneer jongeren het instrument niet kennen of niet begrijpen hoe zij kunnen aansluiten, wordt deelname geen reële optie.

Bij participerende jongeren is juist zichtbaar dat toegang vaak via sociale routes ontstaat. In de focusgroep wordt gezegd: *“Het was vooral door vrienden dat ik ook ging”* (focusgroepdeelnemer, focusgroep 1). Een interview-respondent geeft aan: *“Via via eigenlijk. Vrienden van mij kwamen hier al en toen ging ik gewoon een keer mee”* (Respondent 24, interview 2). Deelname aan de jeugdraad of aan activiteiten in het buurthuis ontstaat hier dus niet alleen door formele informatie, maar vooral via vertrouwde personen die het initiatief concreet en laagdrempelig maken.

Dit patroon wordt ook door een professional vanuit de gemeente herkend. Hij benadrukt dat jongeren vooral worden bereikt via aanwezigheid in de wijk en bekende gezichten: *“Als je in de wijken bent, je kent jongeren, dus je kent sleutelfiguren, dan ontstaat er gewoon vertrouwen”* (Respondent 26, interview 4). Daarmee blijkt toegankelijkheid niet alleen te gaan over informatievoorziening, maar ook over vertrouwen en sociale inbedding.

Het contrast tussen deelnemers en niet-deelnemers laat zien dat toegankelijkheid en begrijpelijkheid direct samenhangen met participatiebereidheid. Jongeren die de jeugdraad, buurthuisactiviteiten of wijkprojecten niet kennen of niet begrijpen hoe deelname werkt, blijven buiten beeld. Wanneer er wel een duidelijke en herkenbare ingang is, komt deelname eerder tot stand.

Deze bevindingen ondersteunen verwachting 1A en 1B: toegankelijkheid maakt deelname mogelijk doordat jongeren het instrument weten te vinden en betreden, terwijl begrijpelijkheid de stap naar daadwerkelijke deelname verkleint.

4.3. *Ervaren invloed*

Een tweede verklarende factor die samenhangt met participatiebereidheid is de ervaren invloed op besluitvorming. Waar toegankelijkheid vooral bepaalt of jongeren kunnen instappen, gaat ervaren invloed over de vraag of deelname voor jongeren zinvol voelt.

Binnen de jeugdraad, buurthuisactiviteiten en wijkgerichte projecten wordt dit zichtbaar in de mate waarin jongeren ervaren dat hun inbreng serieus wordt genomen en ergens toe leidt.

Bij niet-deelnemende jongeren komt naar voren dat twijfel over invloed de bereidheid om mee te doen verlaagt. *“Met mijn ene stem denk ik: hoeveel invloed heeft het erop?”* (Respondent 3, informeel gesprek 2). Deze uitspraak laat zien dat jongeren niet alleen afwegen of zij kunnen deelnemen, maar ook of deelname volgens hen iets oplevert. Wanneer zij verwachten dat hun stem weinig verschil maakt, wordt de motivatie om deel te nemen kleiner.

Bij participerende jongeren is zichtbaar dat ervaren invloed niet gelijkstaat aan volledige beslissingsmacht. Zij verwachten niet dat alles wat zij zeggen direct wordt uitgevoerd, maar vinden het wel belangrijk dat hun input serieus wordt genomen. Een respondent geeft aan: *“Je wordt wel gehoord, maar niet alles wat je zegt wordt gedaan natuurlijk”* (Respondent 24, interview 2). Ervaren invloed betekent hier dus niet volledige beslissingsmacht, maar wel erkenning en het gevoel dat jongeren onderdeel zijn van het proces.

Daarnaast blijkt het ervaren effect van input belangrijk voor het vasthouden van betrokkenheid. Wanneer jongeren merken dat er iets met hun bijdrage gebeurt, krijgt deelname meer betekenis: *“Als je merkt dat er iets mee gebeurt, dan denk je wel van oké het heeft zin dat ik hier zit”* (Respondent 23, interview 1). Omgekeerd kan het uitblijven van zichtbaar effect leiden tot afhaken: *“Als je gewoon merkt van er wordt nooit iets mee gedaan, dan ga je vanzelf minder komen en uiteindelijk stop je wel”* (Respondent 24, interview 2). Ook in de focusgroep komt terug dat jongeren zich serieus moeten voelen om betrokken te blijven: *“We moeten wel beetje serieus voelen toch, als we worden genegeerd is er niks meer aan”* (focusgroeppdeelnemer, focusgroep 1).

Het contrast tussen deelnemers en niet-deelnemers laat zien dat ervaren invloed direct samenhangt met participatiebereidheid. Jongeren die verwachten dat hun bijdrage weinig effect heeft, zijn minder geneigd om te starten. Jongeren die ervaren dat hun input serieus wordt genomen en zichtbaar doorwerkt, blijven eerder betrokken.

Deze bevindingen ondersteunen verwachting 2. Tegelijkertijd nuanceert de analyse deze verwachting: ervaren invloed werkt in deze data vooral als motivatie- en continuïteitsmechanisme. Zonder erkenning of zichtbaar effect neemt de bereidheid om deel te nemen of betrokken te blijven af.

4.4. *Aansluiting bij de leefwereld van jongeren*

Een derde verklarende factor die samenhangt met participatiebereidheid is de aansluiting bij de leefwereld van jongeren. Waar ervaren invloed gaat over de vraag of deelname zinvol voelt, gaat aansluiting bij de leefwereld over de vraag of participatie past bij wat jongeren relevant, interessant en praktisch haalbaar vinden. In de data wordt dit zichtbaar in de inhoud, vorm en praktische organisatie van de jeugdraad, buurthuisactiviteiten en wijkgerichte projecten.

Bij niet-deelnemende jongeren komt naar voren dat beperkte aansluiting de bereidheid om mee te doen verlaagt. *“Het trekt mij ook niet echt aan man, eerlijk gezegd”* (Respondent 2, informeel gesprek 1). Een andere respondent koppelt mogelijke deelname juist aan inhoudelijke relevantie: *“Ik zou misschien gaan als het over dingen gaat die mij raken”* (Respondent 1, informeel gesprek 1). Dit laat zien dat non-deelname niet alleen voortkomt uit gebrek aan toegang of invloed, maar ook uit een beperkte aansluiting tussen het participatie-instrument en wat jongeren zelf relevant of aantrekkelijk vinden.

Ook de professional herkent dat de vormgeving van participatie-instrumenten bepalend is voor het bereiken van jongeren. Hij geeft aan dat klassieke vormen, zoals een jeugdraad, voor jongeren minder aantrekkelijk kunnen overkomen en dat participatie herkenbaarder moet worden gemaakt (Respondent 26, interview 4). Daarmee wordt aansluiting bij de leefwereld niet alleen een kwestie van inhoud, maar ook van vorm: participatie moet op een manier worden georganiseerd die jongeren aanspreekt.

Bij participerende jongeren is zichtbaar dat aansluiting juist bijdraagt aan betrokkenheid. In de focusgroep wordt gezegd: *“We hadden een project over weerbaarheid en veerkracht. Ik vond dat wel mooi aansluiten op onze leefwereld. Het ging over jongeren in Den Haag Zuidwest, dus het ging ook over ons”* (focusgroepeelnemer, focusgroep 1). Wanneer onderwerpen herkenbaar zijn en aansluiten bij hun eigen omgeving, wordt deelname betekenisvoller. Tegelijkertijd neemt actieve inzet af wanneer die aansluiting ontbreekt: *“Als ik het niet leuk vind ga ik niet echt mijn best ervoor doen”* (focusgroepeelnemer, focusgroep 1).

Daarnaast speelt de praktische inpasbaarheid van deelname een rol. Jongeren noemen tijd, werk en andere verplichtingen als factoren die deelname kunnen beperken. Een niet-deelnemende respondent zegt: *“Ik werk fulltime, dus daarnaast heb ik ook niet zo heel veel zin om dit soort dingen te gaan doen”* (Respondent 3, informeel gesprek 2). Participatie moet dus niet alleen inhoudelijk relevant en aantrekkelijk zijn, maar ook passen binnen het dagelijkse ritme van jongeren.

Het contrast tussen deelnemers en niet-deelnemers laat zien dat aansluiting bij de leefwereld direct samenhangt met participatiebereidheid. Jongeren voor wie het initiatief onvoldoende relevant, aantrekkelijk of praktisch haalbaar is, zijn minder geneigd om deel te nemen. Jongeren die de onderwerpen en vorm juist herkennen als passend bij hun eigen leefomgeving, blijven eerder betrokken.

Deze bevindingen ondersteunen verwachting 3: jongeren zijn eerder bereid deel te nemen wanneer participatie-instrumenten aansluiten bij wat zij relevant, interessant en praktisch haalbaar vinden. Aansluiting bij de leefwereld werkt daarmee als voorwaarde voor de aantrekkelijkheid en volhoudbaarheid van participatie.

4.5. *Samenhang tussen de verklarende factoren*

De voorgaande paragrafen laten zien dat participatiebereidheid binnen de onderzochte participatie-instrumenten, zoals de jeugdraad, buurthuisactiviteiten en wijkgerichte projecten, niet door één afzonderlijke factor kan worden begrepen. De bereidheid van jongeren om deel te nemen hangt samen met de combinatie van toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld. Deze verklarende factoren vormen gezamenlijk de voorwaarden waaronder jongeren deelname overwegen, starten en blijven volhouden.

Bij niet-deelnemende jongeren stapelen beperkte bekendheid, onduidelijkheid, twijfel over invloed en beperkte aansluiting zich op. Daardoor is deelname niet een vanzelfsprekende of aantrekkelijke optie. Niet-deelname komt daarmee niet alleen voort uit een gebrek aan motivatie, maar ook uit de manier waarop participatie-instrumenten jongeren bereiken, aanspreken en betrekken.

Bij participerende jongeren werkt dezelfde samenhang juist positief. Sociale toegang verlaagt de instapdrempel, erkenning en zichtbaar effect maken deelname betekenisvol, en herkenbare onderwerpen of vormen maken betrokkenheid aantrekkelijker. Sociale binding speelt daarbij aanvullend een rol, maar wordt niet als afzonderlijke verklarende factor naast toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld behandeld.

De drie verklarende factoren hebben daarmee elk een andere functie binnen het participatieproces. Toegankelijkheid en begrijpelijkheid zijn vooral bepalend in de instapfase, ervaren invloed is vooral belangrijk voor motivatie en continuïteit, en

aansluiting bij de leefwereld bepaalt of participatie relevant, aantrekkelijk en praktisch haalbaar blijft. Daarmee laat de analyse zien dat participatiebereidheid niet alleen afhankelijk is van individuele motivatie, maar vooral van de wijze waarop participatie-instrumenten zijn vormgegeven en aansluiten bij de behoeften van jongeren.

5. Conclusie

Dit onderzoek richtte zich op de vraag hoe de vormgeving van participatie-instrumenten samenhangt met de participatiebereidheid van jongeren in Den Haag Zuidwest. Op basis van de analyse kan worden geconcludeerd dat participatiebereidheid niet alleen afhangt van individuele motivatie, maar sterk samenhangt met de manier waarop participatie-instrumenten worden ingericht. Jongeren zijn eerder bereid deel te nemen wanneer zij een instrument kunnen vinden en begrijpen, wanneer hun inbreng serieus wordt genomen en zichtbaar doorwerkt, en wanneer de inhoud, vorm en organisatie aansluiten bij hun leefwereld.

De hoofdconclusie is daarmee dat toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld gezamenlijk verklaren waarom participatie voor sommige jongeren wel en voor andere jongeren minder aantrekkelijk of haalbaar wordt. Toegankelijkheid werkt vooral in de instapfase, ervaren invloed bepaalt vooral of deelname betekenisvol voelt, en aansluiting bij de leefwereld bepaalt of participatie relevant en vol te houden is. De

verklaring ligt daardoor niet alleen bij jongeren zelf, maar ook bij de wijze waarop publieke organisaties participatie-instrumenten vormgeven.

5.1. *Terugkoppeling theorie en verwachtingen*

De bevindingen ondersteunen de verwachtingen uit het theoretisch kader in grote lijnen. Tegelijkertijd laat de analyse zien dat toegankelijkheid, ervaren invloed en aansluiting bij de leefwereld niet los van elkaar moeten worden begrepen. Waar het theoretisch kader deze factoren veelal afzonderlijk onderscheidt, blijkt uit de analyse dat zij in de praktijk samen bepalen of jongeren participatie als bereikbaar, betekenisvol en passend ervaren.

Verwachting 1A en 1B worden ondersteund. Jongeren zijn eerder bereid deel te nemen wanneer zij participatie-instrumenten kunnen vinden, betreden en begrijpen. Dit sluit aan bij het theoretisch kader, waarin toegankelijkheid en begrijpelijkheid zijn uitgewerkt als voorwaarden voor deelname. De analyse bevestigt deze verwachting, maar laat ook zien dat toegankelijkheid bij jongeren niet alleen formeel is. Naast informatie en duidelijkheid spelen ook sociale routes, bekende plekken en vertrouwde personen een belangrijke rol.

Ook verwachting 2 wordt ondersteund. Jongeren zijn eerder bereid deel te nemen of betrokken te blijven wanneer zij ervaren dat hun inbreng serieus wordt genomen en zichtbaar effect heeft. Dit sluit aan bij het theoretisch kader, waarin ervaren invloed is gekoppeld aan betekenisvolle participatie. De analyse nuanceert deze verwachting: jongeren verwachten niet noodzakelijk volledige beslissingsmacht, maar hechten vooral waarde aan erkenning, terugkoppeling en zichtbare doorwerking van hun bijdrage.

Verwachting 3 wordt eveneens ondersteund. Jongeren zijn eerder bereid deel te nemen wanneer participatie aansluit bij wat zij relevant, interessant en praktisch haalbaar vinden. Dit sluit aan bij het theoretisch kader, waarin aansluiting bij de leefwereld is opgevat als de mate waarin inhoud, vorm en organisatie passen bij jongeren. De analyse bevestigt dit,

maar laat ook zien dat leefwereldfit breder is dan alleen inhoudelijke relevantie. Ook vorm, sfeer en praktische inpasbaarheid bepalen of participatie aantrekkelijk en vol te houden is.

De theoretische meerwaarde van deze bevindingen ligt vooral in de samenhang tussen de verklarende factoren. De aansluiting van participatie-instrumenten bij de behoeften van jongeren ontstaat niet door één afzonderlijke factor, maar door de combinatie van toegankelijke instap, ervaren invloed en leefwereldgerichte vormgeving. Daarmee verdiept de analyse het theoretisch kader: participatiebereidheid wordt niet alleen verklaard door losse kenmerken van participatie-instrumenten, maar door de manier waarop het participatieproces als geheel is ingericht.

5.2. *Methodologische reflectie en vervolgonderzoek*

Dit onderzoek is uitgevoerd als kwalitatieve *casestudy* in Den Haag Zuidwest. De bevindingen geven diepgaand inzicht in deze specifieke context, maar zijn niet zonder meer te generaliseren naar andere wijken of gemeenten. De externe validiteit is daardoor beperkt. Tegelijkertijd versterkt de combinatie van informele gesprekken, een focusgroep, individuele interviews en een professioneel interview de interne validiteit, omdat patronen vanuit verschillende perspectieven zijn vergeleken.

Een belangrijke beperking is dat de geplande focusgroep met niet-participerende jongeren niet is gerealiseerd. Deze groep bleek binnen de beschikbare tijd moeilijk bijeen te brengen, waardoor is gekozen voor informele gesprekken. Daardoor konden niet-deelnemers alsnog worden meegenomen, maar de data zijn minder gestandaardiseerd dan bij een focusgroep of formeel interview. Dit beperkt de betrouwbaarheid en onderlinge vergelijkbaarheid van deze data: niet alle jongeren zijn in precies dezelfde setting en met dezelfde diepgang bevraagd. De bevindingen over niet-deelnemers moeten daarom worden

geïnterpreteerd als aanwijzingen voor patronen, niet als volledig vergelijkbare interviewdata.

Daarnaast kan bij de focusgroep met participerende jongeren sprake zijn geweest van groepsdynamiek. Het professionele interview is gebruikt als aanvullende duiding van de vormgeving van participatie-instrumenten, maar niet als vervanging van het jongerenperspectief. Deze beperkingen tasten de kern van de analyse niet aan, maar vragen wel om voorzichtigheid bij het generaliseren en bij het vergelijken van deelnemers en niet-deelnemers.

Vervolgonderzoek kan deze beperkingen ondervangen door dezelfde verklarende factoren te onderzoeken in andere wijken of gemeenten, of door verschillende typen participatie-instrumenten met elkaar te vergelijken. Ook zou longitudinaal onderzoek kunnen laten zien waarom jongeren op langere termijn blijven deelnemen of juist afhaken. Tot slot is verder onderzoek nodig naar jongeren die helemaal buiten bereik blijven van bestaande participatiekanalen, omdat juist hun perspectief belangrijk is voor het verbeteren van de toegankelijkheid en representativiteit van jongerenparticipatie.

5.3. *Aanbevelingen*

Op basis van de analyse kunnen enkele aanbevelingen worden gedaan voor de vormgeving van participatie-instrumenten in Den Haag Zuidwest. Ten eerste is het belangrijk om participatie zichtbaarder en begrijpelijker te maken. Uit de analyse blijkt dat niet-deelnemende jongeren participatievormen vaak niet kennen of niet goed weten hoe zij kunnen aansluiten. Jongeren moeten daarom duidelijk kunnen zien wat een initiatief inhoudt, wat hun rol is, waar zij terecht kunnen en hoe deelname werkt. Heldere communicatie via scholen, buurthuizen, sociale media en jongeren zelf kan de eerste stap naar deelname concreter maken.

Ten tweede is het van belang om jongeren te bereiken via vertrouwde routes. De analyse laat zien dat deelname bij participerende jongeren vaak tot stand komt via vrienden, bekende gezichten, jongerenwerkers of sleutelfiguren in de wijk. Participatie-instrumenten moeten daarom niet alleen formeel worden georganiseerd, maar ook sociaal worden ingebed in de leefomgeving van jongeren.

Ten derde moeten jongeren structureel terugkoppeling krijgen over wat er met hun input gebeurt. Deze aanbeveling volgt uit de bevinding dat jongeren eerder betrokken blijven wanneer zij ervaren dat hun bijdrage serieus wordt genomen en zichtbaar effect heeft. Ook wanneer ideeën niet direct worden overgenomen, is het belangrijk uit te leggen waarom. Zo blijft deelname betekenisvol en wordt voorkomen dat jongeren het gevoel krijgen dat hun bijdrage geen effect heeft.

Tot slot moeten participatie-instrumenten beter aansluiten bij de leefwereld van jongeren. Uit de analyse blijkt dat jongeren eerder bereid zijn deel te nemen wanneer onderwerpen herkenbaar zijn, de vorm hen aanspreekt en deelname praktisch past naast school, werk en andere verplichtingen. Betrek jongeren daarom al vroeg bij de keuze van thema's, vorm en organisatie, zodat participatie vanaf het ontwerp beter aansluit bij hun dagelijkse leefwereld.

6. Referentielijst

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.

Ballard, P. J., Hoyt, L. T., & Pachucki, M. C. (2019). Impacts of adolescent and young adult civic engagement on health and socioeconomic status in adulthood. *Child Development*, 90(4), 1138–1154.

Balsano, A. B. (2005). Youth civic engagement in the United States: Understanding and addressing the impact of social impediments on positive youth development. *Applied Developmental Science*, 9(4), 188–201.

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford university press.
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*, 33(2), 340–345.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). Sage.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship norms and the expansion of political participation. *Political Studies*, 56(1), 76–98
- Denzin, N. K. (2017). *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. Routledge.
- Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300.
- Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development. *International journal of qualitative methods*, 5(1), 80-92.
- Flanagan, C., & Levine, P. (2010). Civic engagement and the transition to adulthood. *The Future of Children*, 20(1), 159–179.

- Fung, A. (2006). Varieties of participation in complex governance. *Public Administration Review*, 66(s1), 66–75.
- Gemeente Den Haag. (2024). *Nationaal Programma Den Haag Zuidwest*. Gemeente Den Haag.
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship*. UNICEF.
- Jeugdraad Moerwijk. (2024). *Jeugdraad Moerwijk*.
- Kara, H. (2007). Youth participation in the UK: Beyond tokenism. *Youth & Policy*, 96, 1–18.
- Kensing, F., & Blomberg, J. (1998). Participatory design: Issues and concerns. *Computer Supported Cooperative Work*, 7(3–4), 167–185.
- Kleistra, Y., & Walraven, G. (2014). *Jongerenparticipatie: Van inspraak naar invloed*. Nederlands Jeugdinstituut.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Sage.
- Matthews, H. (2020). Children and youth participation in public decision-making. *Geography Compass*, 14(2), e12478.

- Michels, A. (2011). Innovations in democratic governance: How does citizen participation contribute to a better democracy? *International Review of Administrative Sciences*, 77(2), 275–293.
- Morgan, D. L. (1997). *Focus groups as qualitative research* (Vol. 16). Sage.
- Nationaal Programma Zuidwest. (2023). *Nationaal Programma Zuidwest: Programma-plan*.
- Percy-Smith, B. (2010). *A handbook of children and young people's participation: Perspectives from theory and practice*. Routledge.
- Rainsford, E. (2020). Exploring youth political participation in Europe: What are the barriers and how can participation be encouraged? *Frontiers in Political Science*, 2, 1–9.
- Schmeets, H. (2018). *Politieke en maatschappelijke participatie 2018*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research* (4th ed.). Sage.
- Smith, G. (2009). *Democratic innovations: Designing institutions for citizen participation*. Cambridge University Press.
- Snel, E., Custers, M., & Engbersen, G. (2018). *De stille kracht van participatie: Over burgerbetrokkenheid in superdiverse steden*. Erasmus Universiteit Rotterdam.

- Steketee, M., Mak, J., & Tierolf, B. (2005). *Jeugdparticipatie en maatschappelijke betrokkenheid*. Verwey-Jonker Instituut.
- Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Harvard University Press.
- Wong, N. T., Zimmerman, M. A., & Parker, E. A. (2010). A typology of youth participation and empowerment for child and adolescent health promotion. *American Journal of Community Psychology*, 46(1–2), 100–114.
- Yates, M., & Youniss, J. (1996). A developmental perspective on community service in adolescence. *Social Development*, 5(1), 85–111.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5th ed.). Sage.
- Zeldin, S. (2004). Youth as agents of adult and community development: Mapping the processes and outcomes of youth engagement. *Applied Developmental Science*, 8(2), 75–90.
- Zeldin, S., McDaniel, A. K., Topitzes, J., & Calvert, M. (2000). *Youth in decision making: A study on the impacts of youth on adults and organizations*. Innovation Center for Community and Youth Development.

7. Bijlagen

7.1. Themalijst en vragen – focusgroep deelnemers

Introductie

- Deelnemers welkom heten en eventueel eten of drinken aanbieden.
- Onderzoeker (en eventueel opdrachtgever) kort voorstellen en toelichten waarom het onderzoek wordt uitgevoerd.
- Uitleg geven waar het gesprek over gaat: ervaringen met initiatieven waarbij jongeren kunnen meedenken of invloed hebben op hun buurt.
- Kort de opzet van het gesprek toelichten (open gesprek, geen goede of foute antwoorden).
- Toestemming vragen voor opname en basisgegevens noteren (leeftijd, woonplaats).

Vragen of er nog onduidelijkheden zijn voordat het gesprek start.

Kernvraag: Hoe ervaren jongeren participatie-initiatieven en waarom blijven zij deelnemen?

a. Participatie-instrument (context)

Wat voor initiatief is dit precies en wat doen jullie allemaal hierin?

Herkennen jullie dit allemaal zo, of ervaren jullie dit verschillend?

b. Toegankelijkheid van het participatieproces (X1)

Hoe zijn jullie bij dit initiatief terechtgekomen en hoe duidelijk was voor jullie wat het inhoud en wat jullie rol was?

Wat maakte het voor jullie makkelijk en leuk om mee te doen, en wat juist lastig?

Zijn er mensen voor wie dit juist anders werkte, en waardoor kwam dat verschil?

c. Ervaren invloed op besluitvorming (X2)

Voelen jullie dat jullie echt invloed hebben, of dat jullie vooral meedenken?

Hebben jullie het gevoel dat jullie mening echt iets verandert? Waarom wel of niet?

Wanneer voelt het voor jullie alsof jullie input serieus wordt genomen, en wanneer niet?

Zijn jullie het hier allemaal over eens, of verschilt dat per persoon? Waar zit dat verschil in?

d. Aansluiting op de leefwereld van jongeren (X3)

In hoeverre sluiten de onderwerpen die jullie hier behandelen en de manier van werken aan bij wat jullie belangrijk vinden en hoe jullie leven eruit ziet?

Voor wie sluit dit goed aan en voor wie minder, en waardoor komt dat?

e. Participatiebereidheid (Y)

Wat is voor jullie de belangrijkste reden dat jullie blijven deelnemen aan dit soort initiatieven,

En wat zou voor jullie de doorslag geven om te stoppen?

Denkt iedereen daar hetzelfde over, of verschillen jullie daarin? Waar zit dat verschil?

f. Reflectie

Wat zou er volgens jullie nog beter kunnen aan dit soort initiatieven?

Is er nog iets dat jullie belangrijk vinden maar nog niet is besproken?

Wat zou volgens jullie het meeste verschil maken als dit wordt verbeterd?

g. Slot

- Deelnemers bedanken voor hun tijd en bijdrage.
- Focusgroep afsluiten

7.2. Themalijst en interviewvragen - participerende jongeren

Introductie

We gaan het hebben over iets waar jij zelf aan meedoet, zoals een project, bijeenkomst of iets waarbij jongeren kunnen meepraten of meedenken.

We zijn benieuwd hoe jij dat ervaart. Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Vragen:

a. Participatie-instrument (context)

Kun je kort vertellen waar je aan meedoet en wat je daar doet?

b. Toegankelijkheid van het participatieproces (X1)

Hoe ben je daar terechtgekomen?

Was het makkelijk of lastig om mee te doen, en waardoor kwam dat?

Had je ook kunnen besluiten om niet te gaan? Wat maakte dat je toch ging?

c. Ervaren invloed op besluitvorming (X2)

Heb je het gevoel dat jouw mening daar echt iets doet? Waarom wel of niet?

Wat gebeurt er met jouw input?

Zou je stoppen als je het gevoel had dat jouw mening niets verandert? Waarom wel of niet?

d. Aansluiting op de leefwereld van jongeren (X3)

Gaat het over dingen die jij belangrijk vindt?

Past het bij jouw leven, bijvoorbeeld qua tijd en wat je leuk vindt?

Zou je blijven meedoen als dat niet zo was? Waarom wel of niet?

e. Participatiebereidheid (Y)

Waarom blijf jij meedoen?

Wat zou voor jou echt de doorslag geven om te stoppen?

f. Reflectie

Wat zou er beter kunnen aan dit soort initiatieven?

Is er nog iets dat jij belangrijk vindt om te zeggen?

7.3. Themalijst en interviewvragen – gemeente (vormgevers participatie-instrumenten)

Introductie

Dank voor uw deelname. In dit interview kijken we naar hoe participatie-instrumenten worden vormgegeven en hoe deze samenhangen met de bereidheid van jongeren om deel te nemen. De focus ligt op toegankelijkheid, invloed en aansluiting bij de leefwereld.

Vragen:

a. Participatie-instrument (context)

Wat wordt er concreet van jongeren verwacht en welke rol hebben zij?

Wat is het doel van hun deelname?

b. Toegankelijkheid van het participatieproces (X1)

Hoe worden jongeren bereikt en geïnformeerd?

Welke drempels ziet u, en wanneer zorgen die ervoor dat jongeren niet deelnemen?
Kunt u een voorbeeld geven waarin toegankelijkheid bepalend was voor deelname of afhaken?

c. Ervaren invloed op besluitvorming (X2)\Hoeveel invloed hebben jongeren daadwerkelijk?

Wat gebeurt er concreet met hun input?

Wanneer leidt een gebrek aan invloed ertoe dat jongeren afhaken, en wanneer zorgt invloed juist voor deelname?

d. Aansluiting op de leefwereld van jongeren (X3)

In hoeverre sluit het initiatief aan bij wat jongeren belangrijk vinden en hoe zij leven?

Wanneer leidt een gebrek aan aansluiting tot non-deelname, en wanneer juist tot deelname?

e. Participatiebereidheid (Y)

Welke verschillen ziet u tussen jongeren die wel en niet deelnemen?

Wat zijn volgens u de belangrijkste redenen voor deelname of non-deelname?

Wanneer ziet u dat jongeren overgaan van niet-deelname naar deelname?

f. Reflectie

Waar ziet u verschillen tussen hoe het instrument bedoeld is en hoe jongeren het ervaren?

Welke factor (toegankelijkheid, invloed, leefwereld) heeft volgens u de grootste invloed op deelname, en hoe werken deze samen?

7.4. Themalijst en vragen - informele gesprekken niet participerende jongeren.

Introductie

We gaan het hebben over dingen in de buurt waarbij jongeren soms worden uitgenodigd om mee te denken of hun mening te geven. Dat kan bijvoorbeeld een bijeenkomst zijn, een project of iets van de gemeente. Het maakt niet uit of je daar ervaring mee hebt of niet. We zijn vooral benieuwd wat jullie ervan vinden. Er zijn vooral geen goeie of foute antwoorden.

Vragen:

a. Participatie-instrument (context)

Hebben jullie wel eens gehoord van dit soort initiatieven, of iets gezien of meegemaakt? Wat denken jullie dat dit soort dingen zijn en wat er gebeurt?

b. Toegankelijkheid van het participatieproces (X1)

Hoe denken jullie dat jongeren bij dit soort initiatieven terechtkomen? Zou jij daar makkelijk naartoe gaan, of juist niet? Waarom?

c. Ervaren invloed op besluitvorming (X2)

Denk je dat jongeren bij dit soort initiatieven echt invloed hebben, of vooral mogen meedenken? Waarom denk je dat? Zou het voor jou uitmaken als je daar meer invloed zou hebben? Waarom wel of niet?

d. Aansluiting op de leefwereld van jongeren (X3)

Gaat het bij dit soort initiatieven over dingen die jullie belangrijk vinden denk je? Past het bij hoe jullie leven, bijvoorbeeld qua tijd en interesses? Zou het voor jou uitmaken als het beter bij jou past? Waarom wel of niet?

e. Participatiebereidheid (Y)

Waarom doen jullie op dit moment niet mee aan dit soort initiatieven?

Wat zou er moeten veranderen zodat jullie wél zouden meedoen?

f. Reflectie

Is er nog iets dat jullie belangrijk vinden maar nog niet is besproken?

Bedankt voor jullie tijd

7.5. Codetabel

Categorieën en subcategorieën	Codes en subcodes	Voorbeelden uit de data
Participatie-instrument Context waarin jongeren deelnemen en waarin het participatie-instrument wordt vormgegeven.	Rol van jongeren Kenmerken initiatief	<i>“We houden ons bezig met activiteiten, met onderzoeken, projecten en dan vooral dingen die gaan over de wijk Zuidwest.”</i> (Focusgroepdeelnemer, focusgroep 1) <i>“Jongeren participeren om invloed uit te oefenen en verandering teweeg te brengen in de wijk.”</i> (Respondent 26, interview 4)
Toegankelijkheid (X1) Mate waarin jongeren een participatie-instrument kunnen vinden, begrijpen en praktisch kunnen betreden.	Bekendheid Zichtbaarheid Sociale toegang	<i>“We worden nooit gevraagd. Ik denk dat ik er ook weinig vanaf weet eerlijk gezegd.”</i> (Respondent 2, informeel gesprek 1) <i>“Ik zie dat soort dingen eigenlijk nooit voorbijkomen.”</i> (Respondent 12, informeel gesprek 7) <i>“Ik weet nu niet eens hoe of waar ik heen moet.”</i> (Respondent 1, informeel gesprek 1) <i>“Je moet er echt moeite voor doen en dat houdt mij wel tegen.”</i> (Respondent 3, informeel gesprek 2)

	Begrijpelijkheid	<i>“Via via eigenlijk. Vrienden van mij kwamen hier al en toen ging ik gewoon een keer mee.”</i> (Respondent 24, interview 2)
	Drempels	
Ervaren invloed (X2) Mate waarin jongeren ervaren of verwachten dat hun inbreng serieus wordt genomen en invloed heeft op besluitvorming.	Invloed	<i>“Met mijn ene stem denk ik: hoeveel invloed heeft het erop?”</i> (Respondent 3, informeel gesprek 2)
	Type invloed	<i>“Je wordt wel gehoord. Maar niet alles wat je zegt wordt gedaan natuurlijk.”</i> (Respondent 24, interview 2)
	Effect input	<i>“Als je merkt dat er iets mee gebeurt, dan denk je wel van oké het heeft zin dat ik hier zit.”</i> (Respondent 23, interview 1)
	Erkenning	<i>“We moeten wel beetje serieus voelen toch, als we worden genegeerd is er niks meer aan”</i> (focusgroepeelnemer, focusgroep 1)
	Doorwerking	<i>“Als er niks gebeurt met wat je zegt, dan heeft het geen zin meer.”</i> (Respondent 23, interview 1)
Aansluiting bij de leefwereld (X3) Mate waarin inhoud, vorm en organisatie van participatie aansluiten bij wat jongeren belangrijk, interessant en haalbaar vinden.	Relevantie	<i>“We hadden een project over weerbaarheid en veerkracht. Ik vond dat wel mooi aansluiten op onze leefwereld. Het ging over jongeren in Den Haag Zuidwest, dus het ging ook over ons”</i> (focusgroepeelnemer, focusgroep 1)
	Interesse/vorm	<i>“Als ik het niet leuk vind ga ik niet echt mijn best ervoor doen”</i> (focusgroepeelnemer, focusgroep 1)
	Dagelijks leven	<i>“Ik werk fulltime, dus daarnaast heb ik ook niet zo heel veel zin om dit soort dingen te gaan doen.”</i> (Respondent 3, informeel gesprek 2)

Participatiebereidheid (Y) Mate waarin jongeren bereid zijn om te starten, betrokken te blijven, minder actief te worden of af te haken.	Deelnamepositie	<i>“Ik laat het lekker aan de rest die het doet over.”</i> (Respondent 3, informeel gesprek 2)
	Motivatie	<i>“Omdat het wel leuk is en je hebt wel het gevoel dat je iets kan doen.”</i> (Respondent 24, interview 2)
	Non-deelname	<i>“Ik weet ook niet echt hoe ik erbij zou moeten komen eerlijk gezegd.”</i> (Respondent 3, informeel gesprek 2)
	Voorwaarden	<i>“Als het makkelijker en bekender was, zou ik misschien wel gaan.”</i> (Respondent 2, informeel gesprek 1)
Overig Aanvullend thema dat niet als zelfstandig verklarende factor is opgenomen, maar wel helpt bij de duiding van participatiebereidheid.	Groepsbinding	<i>“Voor elkaar wel man, verbondenheid. Het is gewoon ook beetje loyaliteit naar elkaar.”</i> (Focusgroepdeelnemer, focusgroep 1)

Tabel 3: codetabel